

Veiledning ved utfylling av NTNUs standardavtale om utføring av studentoppgave i samarbeid med ekstern virksomhet (standardavtale fastsatt av prorektor for utdanning 10.12.2020 – sak 2020/7302/AMS)

Generelt om studentoppgaver i samarbeid med ekstern virksomhet

Studentoppgaver i samarbeid med ekstern virksomhet gir studentene mulighet for nærmere kontakt med arbeidslivet og kan bidra til å gjøre studiene mer arbeidslivsrelevante.

Økt nyskappingsaktivitet er et viktig mål for NTNU. Å øke andelen avlagte bachelor- og masteroppgaver i samarbeid med eksterne eller som del av forskningsprosjekter ved NTNU, er en aktivitet som kan bidra til å oppnå dette målet. Det er også et ønske at resultater fra studentoppgaver skal komme samfunnet til gode. At oppgavene er åpent tilgjengelig er viktig i så måte, men også at resultater kan utnyttes ved at de kommersialiseres og eventuelt patenteres.

Avtalen er ufravikelig. I dette ligger at det er NTNUs standardavtale som skal brukes når studenter tar oppgave i samarbeid med ekstern virksomhet. Ved utarbeiding av standardavtalen er det gjort en avveining av partenes interesser og forsøkt å komme frem til en balansert løsning som skal ta hensyn både til studenten, NTNU og den eksterne part sine interesser.

Formålet med oppgaven er studentarbeid. Oppgaven utføres som ledd i studiet. Studenten skal ikke motta lønn eller lignende godtgjørelse fra den eksterne for studentarbeidet. Utgifter knyttet til gjennomføring av oppgaven skal dekkes av den eksterne. Dersom studenten tar oppgave i en virksomhet hvor han/hun har deltidsjobb, er det viktig at det avklares hva som er jobb og hva som er utføring av studentoppgave.

Denne veiledningen er ment å gi partene større bevissthet og bedre forståelse for partenes situasjon og på den måten bedre samarbeidet og forebygge konflikter. Standardavtalen og dermed veiledningen gjelder studentoppgaver både på bachelor- og masternivå.

Hvis den eksterne virksomheten skal ha eierrettighet til resultater, bør studenten informeres om dette så tidlig som mulig slik at studenten er klar over dette før oppgaven velges.

Til punkt 1 – avtaleparter

Instituttleder signerer avtalen på vegne av NTNU. Veileder er part i avtalen fordi vedkommende har det overordnede faglige ansvaret for utforming og godkjenning av prosjektbeskrivelse og vil være

den som på vegne av NTNU har inngående kjennskap til oppgaven og dermed kan vurdere hvilke behov den eksterne kan ha mht. rettigheter og eventuelt behov for utsatt offentlighet.

Flere studenter kan skrive oppgave i fellesskap. Da kan de inngå en felles avtale som begge studentene signerer forutsatt at den eksterne godtar en felles avtale.

Til punkt 3 – ekstern virksomhet sine plikter

Kontaktpersonen ved den eksterne virksomheten skal ha nødvendig faglig kompetanse. I dette ligger at kontaktpersonen må ha kompetanse til å gi studenten veiledning i utføringen av oppgaven sammen med den som er oppnevnt som veileder ved NTNU. Det er ikke spesifikke krav til utdanning, men vedkommende må gjennom formell utdanning og/eller yrkespraksis ha kompetanse til å gi studenten veiledning i den konkrete oppgaven som skal utføres.

Begrunnelsen for at studenten ikke skal motta lønn e.l. for utføring av oppgaven er at dette er et studentarbeid. Får studenten lønn e.l. vil det oppstå uklarheter mht. om studenten er å betrakte som en ansatt som er underlagt den eksterne virksomhet sin instruksjonsmyndighet. Dette kan innebære uklarhet om oppgavens status. Utgangspunktet er at studentens oppgave skal leveres til sensur, og det er studenten som bestemmer hvordan oppgaven skal utformes og om den skal levers til sensur.

Til punkt 4 – studentens rettigheter

Det er ingen særskilt lovregulering av immaterielle rettigheter for studenter. Studenter har dermed lik rett som andre til det de måtte frembringe eller skape slik rettstilstanden angir på det enkelte området.

At studenten har opphavsrett til sin studentoppgave er dermed i tråd med det som ellers gjelder for den som skaper et verk, enten dette er en studentoppgave, et kunstverk, et musikkstykke eller et datamaskinprogram. Dette innebærer at studenten rår over sin oppgave og kan bestemme om den skal publiseres.

Utgangspunktet er også at studenten eier resultatene fra sitt eget arbeid. Det er imidlertid avtalefrihet på dette området. Studenten kan dermed ved avtale gi andre rett til å bruke resultatene eller også overføre eiendomsretten til resultatene. Hvis studenten overfører eiendomsretten til den eksterne virksomheten (se avtalens punkt 5, alternativ b), f.eks. til et datamaskinprogram som studenten har utviklet, vil det i fremtiden være den eksterne virksomheten som bestemmer over

den videre bruk av dataprogrammet. Da vil ikke studenten ha rett til å kommersialisere dette. Den retten vil da ha gått over til den eksterne virksomheten.

Det følger av sedvanerett (rett som ikke følger av lov, men av langvarig praksis) at universiteter har rett til å bruke en masteroppgave (tilsvarende også for bacheloroppgave) til undervisnings- og forskningsformål. Dette er begrunnet i den ressurs som universitetet går inn med i form av veiledning. Det anses da rimelig at universitetet får rett til å bruke oppgaven til det som er universitetets kjernevirksomhet. Denne bruksretten (bruk til undervisnings- og forskningsformål) medfører ikke at universitetet får rett til å bruke oppgaven til andre formål, f.eks. kommersielle formål. I så fall må studenten gi universitetet en skriftlig tillatelse til dette.

Studenten vil alltid beholde de ideelle rettighetene til oppgaven, dvs. ha rett til å bli navngitt, og han/hun vil ha vern mot krenkende bruk. Dette gjelder selv om studenten har gitt andre rett til å bruke resultatene eller overført eiendomsretten til andre.

Til punkt 5 – den eksterne virksomhet sine rettigheter

I avtalen er det lagt opp til to alternativer, hvor alternativ a) anses som hovedregel. Ved avkryssing i punkt a) får den eksterne rett til å bruke resultatene av studentoppgaven i sin egen virksomhet. Velges dette alternativet vil studenten fortsatt ha eiendomsretten og kan senere også gi andre en bruksrett. Studenten beholder da eiendomsretten og kan senere f.eks. kommersialisere resultatene fra oppgaven.

Velges det andre alternativet, punkt b), overfører studenten eiendomsretten til resultatene til den eksterne virksomheten. Det vil bety at det i fremtiden vil være den eksterne som bestemmer over videre bruk. Enkelte virksomheter kan ønske dette fordi studenten er en av flere som jobber på samme prosjekt. Det kan være vanskelig å få utnyttet resultatene hvis studenten skal ha eiendomsrett til en mindre del i prosjektet. For ansatte gjelder at rettighetene går over til arbeidsgiver. Enkelte kan dermed stille som forutsetning for at studenten skal kunne ta oppgave i samarbeid med den eksterne at han/hun overfører eiendomsretten til resultatene til den eksterne.

Ekstern virksomhet må særskilt begrunne hvorfor det er behov for at den eksterne skal overta eiendomsretten til resultatene. Hvis den eksterne virksomheten skal ha eiendomsrett til resultatene, bør studenten informeres om dette så tidlig som mulig slik at studenten er klar over dette før han/hun starter på oppgaven. Studenter som ikke ønsker å si fra seg eiendomsretten kan miste muligheten til å utføre oppgaven i samarbeid med den aktuelle virksomheten, men kan i stedet få en annen oppgave hvor studenten beholder eiendomsretten til resultatene.

Til punkt 6 – godtgjøring ved patenterbare oppfinnelser

I enkelte tilfeller kan resultatet av studentoppgaven være en oppfinnelse som er patenterbar. Da kan det søkes om patent. Patent innebærer en enerett til å utnytte oppfinnelsen kommersielt for et begrenset tidsrom, vanligvis 20 år. Avtalepunktet legger opp til at den eksterne kan kreve at studenten overfører retten til å patentere en oppfinnelse til den eksterne, forutsatt at utnyttelsen av oppfinnelsen faller inn under den eksterne sitt virksomhetsområde.

Studenten skal sikres en rimelig godtgjøring etter samme modell som der ansatte er oppfinnere og i samsvar med arbeidstakeroppfinnelsesloven § 7. Ved fastsettelse av godtgjøringen skal det tas hensyn til oppfinnelsens verdi og omfanget av den rett den eksterne virksomheten har overtatt.

Generelt

Informasjonen nedenfor legger arbeidstakeroppfinnelsesloven til grunn. Denne regulerer arbeidsgivers rett til å få overført retten til oppfinnelser som arbeidstakere gjør og arbeidstakers krav på godtgjørelse for overføringen.

Dersom oppfinnelsen oppnår patent, etableres en enerett til nærings- eller driftsmessig utnyttelse. Eneretten vil gjelde både overfor eksterne, veiledere og andre som kan ha interesse av å utnytte oppfinnelsen, herunder andre studenter.

Der en student må anses å ha frembrakt en patenterbar oppfinnelse helt eller delvis i et arbeidsforhold, vil arbeidsgiver etter arbeidstakeroppfinnelsesloven kunne kreve retten til oppfinnelsen helt eller delvis overført til seg, se nedenfor i punkt c).

Det vil ikke bryte med eneretten om universitetet benytter oppfinnelsen i videre forskning ettersom det normalt ikke vil ha preg av næringsvirksomhet. Det er snarere i tråd med et viktig trekk ved patentinstituttet; at samfunnet i vid forstand gis tilgang på den kunnskapen som ligger bak oppfinnelsen og som er nærmere angitt i patentsøknaden.

Flere oppfinnere

Dersom flere enn en person har gitt et innovativt bidrag til frembringelsen av en oppfinnelse, vil utgangspunktet være at rettighetene ligger i sameie mellom personene. Det vil være situasjonen

enten studentens medopphinner er ansatt ved universitetet, hos den eksterne, er en medstudent, eller en ekstern oppgaveveileder.

Det interne eierforholdet (sameiebrøken) må fastsettes med utgangspunkt i medopphinnernes relative bidrag. Det er kun innovative bidrag som vil telle med her. At en ekstern virksomhet stiller til rådighet utstyr og forbruksmateriell for verifiseringsforsøk representerer ikke i seg selv et slikt bidrag. Medeierskap i en slik sammenheng kan likevel sikres for eksterne ved å gjøre avtale med opphinnerne om erverv av rettigheter dersom tiltaket resulterer i en oppfinnelse.

Der studenten har vært ansatt hos den eksterne, f.eks. deltidsjobb, sommerjobb

Når studenter tar oppgave i samarbeid med ekstern virksomhet, er dette til studieformål. Studenten skal derfor ikke være ansatt eller motta lønn. Dersom studenten tidligere har arbeidet hos den eksterne, f.eks. hatt sommerjobb eller har deltidsjobb og gjør en oppfinnelse knyttet til den eksterne sitt virksomhetsområde, kan det oppstå spørsmål om oppfinnelsen er gjort med basis i studiene eller arbeidsforholdet.

Dette må løses ut fra en konkret vurdering av de forhold som har dannet bakgrunnen for at oppfinnelsen kom til. Et sameie mellom student og den eksterne kan også tenkes i en slik situasjon, der oppfinnelsen er et resultat av studier og arbeid i samvirke.

Er oppfinnelsen gjort helt eller delvis på basis av arbeidsforholdet, vil den eksterne etter Arbeidstakeroppfinnelsesloven ha rett til å overta opphinnerrettigheter. Det kan da knytte seg plikt til å betale et rimelig vederlag til studenten som ansatt etter lovens § 7.

Til punkt 7 – NTNU sine rettigheter

NTNU skal alltid ved samarbeid med eksterne sikres en bruksrett til undervisnings- og forskningsformål. Dette er også i samsvar med NTNU policy for immaterielle rettigheter (IP-policy). NTNU vil ha denne bruksretten uavhengig av om den eksterne virksomheten skal ha eiendomsrett eller bruksrett til resultatene.

Til punkt 8 – utsatt offentliggjøring

Fra universitetets side er målet størst mulig åpenhet om på hvilket grunnlag en akademisk grad er tildelt. NTNU har også lagt til rette for at bachelor- og masteroppgaver kan publiseres i NTNUs

institusjonelle arkiv på internett (NTNU Open). På den måten vil oppgavene også være tilgjengelig for allmennheten og komme samfunnet til nytte.

Hvis oppgaven kan publiseres i NTNUs arkiv umiddelbart etter sensur, settes kryss ved at oppgaven skal være offentlig.

Avtalen gir adgang til helt eller delvis utsatt offentlighet, maksimalt i tre år. Dette kan være praktisk for å verne om den eksterne sine forretningshemmeligheter. Behovet for utsatt offentlighet skal begrunnes. Dersom det skal inngå taushetsbelagte opplysninger i oppgaven, f.eks. forretningshemmeligheter, bør det vurderes om dette kan framkomme i et vedlegg til oppgaven slik at vedlegget kan unntas, mens resten kan være offentlig. Er det inngått avtale om utsatt offentlighet ved oppstart av oppgaven, bør partene når oppgaven leveres, vurdere om det fortsatt er behov for dette. Vedlegg kan unntas offentlig i lenger tid enn tre år ved behov.

Utsatt offentlighet kan maksimalt være tre år. Endringer skjer så vidt raskt at tre år bør være tilstrekkelig for å vurdere kommersialisering eller eventuell søknad om patent. Dersom den eksterne virksomheten mener det vil være behov for utsatt offentliggjøring i lenger tid, anses ikke oppgaven å være egnet som et studentarbeid.

I den perioden hvor oppgaven ikke er offentlig vil det kun være student, veileder og ekstern virksomhet som har tilgang til oppgaven. Studenten kan da ikke publisere oppgaven i NTNUs arkiv på internett i denne perioden. Den eksterne virksomheten skal likevel legge til rette for at studenten skal kunne benytte hele eller deler av oppgaven i forbindelse med jobbsøknader samt videreføring i et master- eller doktorgradsarbeid.

Til punkt 9 - generelt

Punktet regulerer tre forhold:

Gyldighet foran andre avtaler

Standardavtalen skal ha gyldighet foran andre avtaler som er eller blir opprettet mellom to av partene i avtalen. Punktet er tatt med for å hindre at avtalen omgås ved at det blir opprettet andre avtaler mellom f.eks. student og ekstern virksomhet som kan føre til motstrid og dermed uklarhet om hva som gjelder.

Konfidensialitetsavtale

Hvis studenten får innsyn i informasjon om tekniske innretninger, drifts, eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde for den eksterne virksomheten, kan student og ekstern virksomhet inngå avtale om konfidensialitet. Dette er en avtale hvor studenten forplikter seg til ikke å røpe opplysninger til andre om forhold hos den eksterne som anses konfidensielle. Det er den eksterne sitt ansvar å sørge for å synliggjøre og tydeliggjøre hvilken informasjon dette omfatter. NTNU har laget en mal som kan benyttes for dette. Studenten forplikter seg til å bevare taushet om disse forholdene i 5 år.

Den eksterne virksomheten kan benytte sin egen konfidensialitetsavtale, dvs. at studenten inngår den konfidensialitetsavtale som den eksterne ellers bruker for sine ansatte eller for det spesifikke prosjektet. Slik konfidensialitetsavtale skal ikke brukes hvis den inneholder punkter som er i strid med standardavtalen (om rettigheter, offentliggjøring mm). Dersom det likevel viser seg at det er motstrid, skal NTNUs standardavtale om utføring av studentoppgave gå foran. Eventuell avtale om konfidensialitet skal vedlegges standardavtalen.

Studenten vil være underlagt de alminnelige reglene om straff og erstatning ved eventuelt brudd på taushetsplikten.

Uenighet om avtalen

Hvis partene blir uenige om hvordan avtalen skal forstås, skal partene først søke å løse dette ved forhandlinger seg imellom. Dersom dette ikke lykkes, skal tvisten avgjøres ved voldgift. Voldgift er en form for privat rettergang der tvisten løses utenfor domstolene, men med en prosess stort sett som ved en rettssak. Voldgift har den fordel at saken kan løses hurtigere og at avgjørelsen som hovedregel ikke kan ankes hvilket også bidrar til at det går raskere å få en endelig avgjørelse.

Punkter som ikke omhandles i avtalen

Medforfatterskap

Det forutsettes at en studentoppgave er et selvstendig arbeid. Spørsmål om medforfatterskap kan likevel oppstå ved publisering. De medisinske tidsskriftene har laget egne publiseringsregler – Vancouver-reglene. Reglene er å regne som kjøreregler eller retningslinjer og de blir brukt som veiledning også på andre fagområder. Det dreier seg ikke om rettslig forpliktende regler, men de gir god veiledning bl.a. om medforfatterskap. For å bli regnet som medforfatter, må man ha bidratt vesentlig til:

- a) planlegging, utforming, innhenting av data eller analyse og tolking av data,
- b) utarbeidelse av selve manuskriptet eller kritisk revisjon av innholdet og
- c) godkjenning av endelig manuskriptversjon

Alle tre betingelser må være oppfylt. Arbeid med for eksempel innsamling av data eller generell veiledning er ikke nok i seg selv. Hver medforfatter må ha bidratt tilstrekkelig til å kunne ta offentlig ansvar for innholdet. Alle andre som har bidratt, men uten å tilfredsstille kravene til medforfatterskap, nevnes under «takk til» eller på andre måter.

Les mer om medforfatterskap på NTNUs nettsider

<https://innsida.ntnu.no/wiki/-/wiki/Norsk/Medforfatter>

Taushetsplikt for sensor

Den som sensurerer studentoppgaven vil ha taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13 for opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår, dvs. “forretningshemmeligheter”. Taushetsplikten vil gjelde både for intern sensor ved NTNU og ekstern sensor.

Sensorene vil også ha taushetsplikt for opplysninger om “noens personlige forhold” etter samme bestemmelse i forvaltningsloven hvis det er følsomme opplysninger som kan identifisere personer.

Forsikring for studenter

NTNU er som statlig organ selvassurandør og kan dermed ikke tegne forsikring for studenter. Studenter er dekket av yrkesskadedekningen i folketrygdloven hvis de blir skadet på undervisningsstedet i undervisningstiden. Dersom en student blir skadet under arbeid med studentoppgaven hos den eksterne virksomheten, kan det være uklart om han/hun vil være dekket av yrkesskadedekningen i folketrygdloven. Hvorvidt studenten er dekket av den eksterne sin yrkesskedeforsikring for sine ansatte kommer an på forsikringsvilkårene.

Studenter som ønsker en fullgod forsikring hvis de blir skadet, bør tegne privat forsikring. Instituttet kan stille som vilkår at studenter som skal ta oppgave i samarbeid med ekstern virksomhet, har privat forsikring som dekker ev. skade.